

KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstad och Hammarö

världen

vi

VARFÖR GÖR VI INGET...

...förrän det blir katastrof?

DIGI-TALA MED KYRKAN

Om gamla och nya sätt att prata allvar

2

2020

En vacker dag kommer vi att förstå att vi alla bor i samma boning på en liten plätt i utkanten av en dansande galax – och leva därefter.

Bild: Hans Kvarnström. Följ Dagdroppar på instagram eller bloggen <http://universitetskyrkankarlstad.blogspot.com> om du vill se fler.

Det har varit en annorlunda vår i år. Personligen hade jag gärna sluppit att få höra ordet "corona" en enda gång till. Samtidigt: svallvågorna av corona har åtminstone lett till en god sak. Det har nämligen fått många av oss, mig själv inkluderad, att tänka kring vårt liv och vårt samhälle ett extra varv. Det har fått oss att tänka på allt det goda som många av oss till vardags tagit för givet: gemenskap, hälsa, att få resa och röra oss vart vi vill... allt detta kan ett litet simpelt virus slå i spillror på någon månad. Och coronaviruset har på så sätt, i förlängningen, fått oss att förstå hur hela världen hänger samman. Hur allt i tillvaron hänger ihop. Det som händer på en marknad borta i en avlägsen stad i Kina, som ingen av oss kunde namnet på, är inte längre oviktigt.

Den insikten har coronaviruset fört med sig. Faktiskt.

Martin Luther skriver på ett ställe i Stora katekesen: "Det du lever ditt liv för, det är i sanning din Gud". Och coronaviruset har satt detta vi lever våra liv för i blyxtbelysning. Satte jag till exempel min tillit till aktiebörserna, ja då fick coronaviruset mig att vackla ordentligt i mitt val av Gud. Satte jag min tillit till min familj och mina vänner, ja, då fick mig coronaviruset att fundera på hur jag använder min tid till vardags. Och så vidare. För att säga det med författaren Per Olov Enquist: "Vad ska man med en Gud till, om man inte kan dö i hans armveck". ●

SÖREN DALEVI
biskop i Karlstads stift

Vad händer i kyrkan?

På sidorna 11-13 ser du ett axplock av vad som sker i kyrkorna i sommar.

Tänk på att det i dessa tider lätt kan bli ändringar.

Säkrast information finner du på respektive församlings hemsida eller via appen Kyrkguiden i din telefon.

Se svenskakyrkan.se/appar

Du kan också ringa eller mejla din församling

svenskakyrkan.se/grava

grava.pastorat@svenskakyrkan.se
054-53 62 20

svenskakyrkan.se/hammaro

hammaro.forsamling@svenskakyrkan.se
054-51 24 00

svenskakyrkan.se/karlstadspastorat

karlstads.pastorat@svenskakyrkan.se
054-14 14 00

läs KYRKNYTT på nätet

svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/kyrknytt

KYRKNYTT

Karlstads pastorat

Västra Kyrkogatan 5, 652 24 Karlstad

ansvarig utgivare och redaktör

Cecilia Hardestam 054-14 15 32

cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

redaktionsråd

Louise Hedberg, Marie Lundström och Helena Söderqvist

grafisk form

Maria K-Back, Whiter Shade

tryck

LÖWEX Trycksaker AB, Växjö

ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

DINA KHORSHED
18 år, Karlstad

– Just nu gör den det. Jag skulle ha firat studenten och flyttat hemifrån i höst. Inget blir av och det mesta känns hopplost. Men jag tror att människor kommer att vänja sig och sen blir allt som vanligt igen. Men kanske att vi kommer att ta mer hand om oss själv. Och kanske att avståndet till andra blir något som lever vidare, en rädsla. För vi kan aldrig bli säkra på att viruset är helt borta. ●

MIKAEL ERIKSSON
59 år, Karlstad

– Ja, det är ju något man funderar på. Förhoppningsvis inser vi att vi inte är odödliga och att vi behöver varandra. Jag tror vi kommer att uppskatta fysiska möten på ett helt annat sätt. Att träffa mycket folk, skaka hand och ge en kram, sånt har varit så självklart, inget man reflekterat över. Men nu, jag märker hur jag saknar det.

Något annat som jag verkligen hoppas och tror kommer att ändra sig är synen på vårdyrken. De som jobbar inom äldreomsorgen måste få bättre arbetsförhållanden. ●

BENGT ÅKERBLOM
81 år, Karlstad

– Ja, det borde den. Och jag hoppas att det blir så. Men tro törs jag inte. Den här situationen visar hur ynkliga och maktlösa vi människor är. Kanske kan det leda till besinning, att annat än pengar blir viktigt, att vi går över till ett annat levnadssätt och på allvar tar hand om vår natur och miljö. ●

Vi frågade:

Tror du att corona-pandemin förändrar människors syn på livet?

utfrågare & foto HELENA SÖDERQVIST

– Det blir inte som vanligt igen, jag tror inte det. Allt och alla påverkas, det här är så omfattande. Se bara hur allt stryks ur kalendrar, helger som tidigare var fulla av aktiviteter är nu helt tomma. Och jobbet sköter många hemifrån. Vi får så mycket tid, på ett helt annat sätt än tidigare, tid för att tänka. Jag tror att den här situationen skapar existentiella frågor. Att vi funderar över vad som är viktigt i livet. Kanske får vi upp ögonen och ser nya saker. ●

MATHIAS NILSSON
37 år, Karlstad

– Ja, absolut. Vi kommer att sätta större värde på det vardagsliv vi lever, med familj och vänner, och att ha ett arbete att gå till. Det vi är med om nu är helt otroligt, och förfärligt. Människor dör i ensamhet. När allt är över hoppas jag att vi bryr oss mer om varandra.

För egen del ska jag sätta familjen främst och ägna mer tid åt mina barnbarnsbarn. Andra saker har fått ta för stor plats. ●

SOLVEIG PERSSON
80 år, Vålberg

– Det är nog väldigt olika och beror på hur drabbad man är. Eller om man jobbar inom vården och ser sjukdomen på nära håll.

Många längtar efter att kunna leva ett vanligt liv igen och när det blir möjligt, ja då glömmes man fort och återgår till det gamla. Så tror jag att det blir för de flesta, särskilt om det kommer ett vaccin, då känns det säkrare. ●

JONNA ROMESTAD
26 år, Karlstad

Nu får öde hus nytt liv

– Det är inte hållbart att alla ska bo i städer och tro att andra ska producera allt de behöver. Samhället blir sårbart och det är en dålig resursanvändning, när hela bygder samtidigt står och förfaller runt om i landet.

Det säger Robert Danielsson, som blivit en centralgestalt inom "Ödehusrörelsen".

Han har arbetat med byggnadsvårdsfrågor i många år, bland annat för Svenska kyrkan i östra Mellansverige. För sju-åtta år sedan började han få upp ögonen för alla oboboda gamla hus och gårdar som – om de bara renoverades – skulle kunna ge en mer levande landsbygd och bidra till att lösa bostadsbristen.

– Jag hade börjat medarbeta i en tidning där jag skrev om byggnadsvård. Då kom jag även in på frågor om stad och land, om resursanvändning med mera.

Han märkte att frågorna väckte intresse och startade därför en grupp på Facebook: "Jag räddade ett ödehus". Bara på något dygn hade flera hundra anslutit sig, och i dag, knappt fyra år senare, har den vuxit till mer än 20 000 medlemmar. Man lägger ut bilder, frågar om råd, diskuterar och inspirerar.

Parallellt med detta har inventeringar av oboboda hus börjat genomföras på många håll, med syfte att få till en ökad inflyttning. Mest känt har kanske initiativet i Falkenberg blivit, kallat "Lev din dröm". Pajala, Örnsköldsvik, Sollefteå och Oskarshamn är bara några av de kommuner där liknande inventeringar gjorts.

– Jag ser den här rörelsen som en motreaktion mot urbaniseringen. Platser som varit attraktiva att bo på tidigare kan bli det även i framtiden. Vi vet inte hur världen kommer att se ut framöver. ●

Tips

– om du vill ta dig an ett ödehus

- Räkna med att renoveringen kan ta betydligt längre tid än du tror. Det är omöjligt att förutse allt som du kommer att behöva göras. Det påverkar även kostnadskalkylen.
- Anlita någon byggnadsvårdskunnig för att besikta huset innan du köper. Till exempel något av Svenska Byggnadsvårdsförbundets länsombud.
- Tänk byggnadsvårdsmässigt. Återanvänd, komplettera i samma stil. Det är roligare och skapar större värden, i flera bemärkelser.
- Hetsa inte. Lär känna huset innan du sätter igång med det stora projektet. Försök sätta en gräns för hur långt du ska gå i renoveringsiver.
- Låt dig inte förskräckas om du har en lång lista över fel och brister. Nästan allt går att åtgärda på traditionellt byggda äldre hus, till och med mögelskador.

Två ungdomar, strax över tjugo år gamla, köper ett jättestort hus som stått tomt i ett par decennier. En ännu större ekonomibyggnad ingår dessutom – och renoveringsbehovet har de inte riktig koll på..

– Ja, det kanske var lite dumdrigt. Men vi har aldrig ångrat oss, försäkrar Emilia Karlsson.

----- text & bild HANS MÅNSSON -----

Drömmen om en glasveranda

Det var hösten 2018 som Emilia och hennes pojkvän Johan Einarsson köpte gården, som ligger i Sörmark, Torsby.

– Jag hade länge drömt om att få bo i ett hus med sekelskiftesveranda, berättar hon när jag hälsar på hos dem ungefär ett år senare.

– Och jag svarade att jag visste ett hus nära mitt hem som stått tomt länge, fyller Johan i.

De har ännu inte flyttat in, men de har kommit en bit på väg. Siktet är inställt på inflyttning under kommande vinter.

Ägaren var först inte var så pigg på att sälja, men gav med sig till slut, inför Emilias ”tjat”, som hon själv uttrycker det.

Kontraktet skrevs i oktober, ungefär när Emilia fyllde 23. Priset blev dryga halvmiljonen och sedan var det bara att dra på sig arbetskläderna och sätta igång, i den 280 kvadratmeter stora man-gårdsbyggnaden. Laga fuktskador i murkna bjälklag och under en trasig del av taket. Lägga in nya golv, installera jordvärme, riva lager av tapeter.

– Min värsta mardröm var att det skulle vara hussvamp, men jag har insett att det inte behöver vara så farligt. Det är bara att ta bort det och se till att den inte får förutsättningar att växa mer, säger Emilia.

240 kvadratmeter att renovera – och inreda. Johan Einarsson och Emilia Karlsson har hittat hem i sitt ödehus.

Vi går på rundsyn. Rumsytorna är verkligen vad som i en mäklarannons skulle kallas "generösa". Liksom takhöjden: 283 cm. Vackra inslag finns överallt. Takmålningarna i finrummet nere, den mjuka väggsvängen i trappans hörn, glasverandan en trappa upp, rökgångarnas intrikata konstruktion på vinden.

Samt inte minst alla originalfönstren, som man hittade i uthuset – inklusive karmarna. Stor lycka för en ödehusräddare!

– Se vad smäckra de är, säger Emilia och smeker en av de nyrenoverade bågarna som står lutade mot väggen i finrummet. Det ska bli så roligt att sätta in dem!

Vi sätter oss en stund vid bordet i rummet med de fina takmålningarna och tittar på ett flygfoto från när gården levde sitt förra liv. Så ska det bli igen, säger Emilia med något drömmande i blicken.

DET RÅDER INGA TVIVEL om att Emilia och Johan kommer att kunna genomföra sitt renoveringsprojekt. De har inspiration, energi och praktisk kompetens. Johans kunskaper från jobbet, där han serverar skogsmaskiner, kom väl till pass när han hittade en gammal rostig Atila-grävare som stått utomhus i många år. Framdrivningen funkar inte, men vad spelar det för roll? Det är bara att dra sig fram med hjälp av skopan.

Fantastiska takmålningar i ett av de stora rummen, men även vattenskador från ett läckande yttertak. Huset bjuder på både glädjeämnen och utmaningar.

Både Johan och Emilia har vuxit upp i trakten och aldrig haft någon längtan att bli stadsbor. Emilia bodde i Karlstad medan hon utbildade sig till socionom, men det får räcka. Och nu har stadens dragningskraft börjat minska bland ungdomar över huvud taget, menar hon.

– Det är inte alls lika trendigt att flytta till stan längre. Nu vill alla bli självförsörjande som en Mandelmann. Jag vill också gärna ha ett trädgårdsland i någon form, men först behöver jag skaffa mig gröna fingrar.

▲ Dörrarna till glasverandan vittnar om vilka omsorger som lades på huset när det byggdes. Den mindre av de två ekonomibyggnaderna kan behöva en hel del av den varan så småningom.

▼ Spännande att ta bort masonitskivor från väggar och spegeldörrar, tycker Emilia och drar bort en skiva till från trappväggen. En vacker tapet döljer sig där bakom.

– Och självhushållning kan ju handla om mer än just att odla sin egen mat. Vi tränar på det ständigt, genom att exempelvis hyvla egna lister och fixa fönstren själva. Sådant som gör oss mindre beroende av andra.

Vad krävs annars av den som ska ta sig an ett husprojekt som detta?

– Man behöver ha ett intresse för att bevara och för att sätta sig in i saker. Den som tänker riva ut allt bör bygga nytt i stället. Och man ska ge sig tid att lära känna huset. Det går inte att ta tillbaka det man gjort, säger Emilia.

– Och så är det bra att ha en partner som orkar hålla på hele natta, tillägger hon med ett leende.

JAG LÄMNADE UNGDOMARNA denna sensommarkväll, när solens varmgula strålar strök över trädtopparna på det egna lilla skiftet, ner mot bostadshuset. Skulle de hinna flytta in innan våren, som planerat?

– Jo, vi flyttade in i mars, berättar Emilia i telefon. Det var väldigt gött att få komma på plats. Toaletten är klar, och ett provisoriskt kök. Liksom golvvärmen i nedervåningen. Det är som att man har kommit över tröskeln. Och nu har vi nära när vi jobbar vidare med huset.

Något som också tillkommit är ju pandemin, som sätter även husprojektet i ett nytt ljus, konstaterar Emilia.

– Det har blivit ännu tydligare hur stora fördelar det innebär att bo på landsbygden, med självständigheten som det ger. Möjligheterna att odla och att skaffa djur. Jag känner en stor tacksamhet att vi har vårt eget ställe nu. ●

MÄTT PÅ EN PLÄTT

I artikeln intill konstaterar Emilia att många vill bli självförsörjande som paret i TV-programmet Mandelmans. Gäller det dig?

Ta en tur till Rottneros park och inspireras av husbehovsodlingen Mätt på en plätt!

Den bördiga 200 kvadratmeter stora grönsaksodlingen ligger i västslutningen mellan herrgårdsflyglarna och lekparken. Just storleken på 200 kvadrat är vald med tanke på att det är vad som krävs för att ge en person mat under ett år.

Det berättar odlaren Annelie Engkvist som brinner för att visa på ett mer hållbart liv och få fler att odla mer.

För att få så stor variation som möjligt har hon plantor från alla växtfamiljer, samtliga valda utifrån att de ger hög avkastning per yta, har hög näringsäthet och är lätta att lagra.

– Det ska vara hållbart på alla sätt, även för odlaren. Kanske ge möjlighet att gå ner i arbetstid genom att odla sin egen mat.

Förutom att inspirera fler att odla mer vill Annelie väcka frågor om mathushållning, vad vi odlar och hur självförsörjande vi är i Sverige.

– Och det finns ett rättviseperspektiv. I dag använder en genomsnittsperson i västvärlden 4 000 kvadratmeter jord per år för sin mathushållning. Om vi lever mer på det vi kan odla här räcker det med 200 kvadratmeter och slipper samtidigt näringsförlusterna som sker vid de långa transporterna. ●

Bli mer självförsörjande - *checklista*

KUNSKAP

Lär av människor som redan är självförsörjande – besök Rottneros park, kolla Facebookgrupper kring självförsörjande hushåll eller sök kursen i självförsörjning vid Klarälvdalens folkhögskola.

PROVA FÖRSIKTIGT

Börja med att hyra ut din befintliga bostad och hyr ett hus på landet. Eller odla hemma i trädgården/på balkongen/på kolonilott eller i gemenskapsodling.

EKONOMI

Ta reda på hur ett mer självförsörjande liv med lägre lönenivå påverkar saker som din rätt till ersättning vid sjukdom, bidrag och pension. Förbered dig på tänkbara problem och se till att du har en buffert.

RETRÄTTPLAN

Ha en plan för hur du, om det krävs, kommer tillbaka in i det ”vanliga” samhället igen med heltidsjobb och bostad.

Varför gör vi inget förrän det är katastrof?

o - - - - text PERNILLA FREDHOLM bild ISABELLE SÄLLSTRÖM - - - - o

COVID-19

KLIMATFRÅGAN

Coronapandemin visar att samhället visst kan göra stora ekonomiska insatser för att mildra kriser.

Samma sak är möjligt med klimatet.

Men vi människor har en tendens att inte agera förrän katastrofen är ett faktum. Det konstaterar psykologen och författaren Billy Larsson.

Vi lever med en kris som är unik, eftersom den har lett till åtgärder över stora delar av världen något som aldrig skådats tidigare. Med corona tvingas vi också inse att inte ens experterna vet allt, och att vi därför måste stå ut med stor oro och osäkerhet.

– En pandemi väcker starka känslomässiga reaktioner och skapar en egoistisk motivation, man är rädd för sitt eget liv eller sina närståendes. Den är också komplex med många hot samtidigt, dels mot det egna livet men också mot sjukvårdens förmåga att återhämta sig, våra jobb och vår ekonomi, säger Billy Larsson, psykolog och författare till boken *Klimatkatastrofens psykologi och mänsklighetens framtid*.

Jo, vissa har stulit handsprit och hamstrat mediciner så att andra blivit utan. Samtidigt har människor i stort visat förståelse, solidaritet och även hjälpsamhet gentemot utsatta grupper. Även samhället har reagerat förvånansvärt resolut och handlingskraftigt.

– Coronakrisen visar med stor tydlighet att samhället har enorma ekonomiska resurser när det väl behövs. Samma sak skulle självklart kunna gälla för klimathotet.

VARFÖR GÖR VI DÅ SÅ LITE ÅT KLIMATFRÅGAN, som ändå varit så dominerande de senaste åren? Kanske just för att den inte upplevs så akut och konkret drabbande som coronapandemin, menar Billy Larsson. Klimathotet är på många sätt abstrakt och delvis avlägset, och vi agerar som om det fortfarande finns handlingsutrymme eller att ny teknik ska lösa stora delar av problemet.

Svenskarna har relativt bra koll på miljöproblemen, och en Sifo-undersökning från 2013 visade att 72 procent var villiga att göra stora eller mycket stora uppoffringar för att inte utsätta kommande generationer för klimatrisker. Paradoxen här är att vi ändå inte alltid lever som vi vill eller lär, ett fenomen som i psykologin benämns som ”kognitiv dissonans”. Vi vet vad som är rätt, ändå gör vi inte det utan försöker rättfärdiga det vi gör.

– Till exempel när man köper en SUV, för ”jag bor ju på landet. Dessutom flyger jag så sällan”. Eller så tycker man att klimatfrågan är politikens ansvar. Men vi har ju alla ett ansvar, även om politiska lösningar förstås är bäst.

Här finns en viktig skillnad mellan klimatfrågan och coronaviruset, menar Billy Larsson. Och den handlar om motivation. Visst kan människor rättfärdiga risktagande även i corona-tider, men man är i mycket högre grad benägen att ta sitt personliga ansvar eftersom pandemin får oss att reagera mer känslomässigt.

I klimatfrågan blir det svårare att känna det ansvaret, till exempel för kommande generationer – för dem har man ju inte någon relation till. Klimatproblemen ligger också på en större och mer abstrakt nivå,

och kräver därför beslut grundade på förnuftsmässiga tankar om rättvisa snarare än på känslomässiga skäl. Rent allmänt finns det en tendens att överskatta mänsklighetens förmåga att lösa problem, menar Billy Larsson:

– Vi är nämligen usla på att åtgärda sådant vi endast har en intellektuell förståelse för. Om det däremot är ett problem i närtid som har en riktig hotkaraktär, har vi plötsligt en jättekapacitet. Forskare har ju under flera decennier varnat för pandemier, men det har inte lett till några åtgärder. I dag ser vi plötsligt åtgärder vi knappt trodde var möjliga.

MÄNNISKOR HAR BÅDE en egoistisk och en osjälvisk/altruistisk sida, och bägge är viktiga och användbara. Även när det gäller miljöfrågor. De flesta vill till exempel undvika ohälsosam och giftig mat. Om miljöbilar subventioneras, väljer vi gärna sådana eftersom de gynnar plånboken. Vi pantar också flaskor,

eftersom de är värda pengar. Men att enbart sälja in hållbarhet via egenintresse kan också slå tillbaka, visar forskning.

– Om vi behöver förändringar som inte ger omedelbar personlig vinning funkar det inte att använda egocentrisk motivation. Då behövs istället en moralisk motivation. Den är svårare, eftersom den är beroende av vilka värderingar och visioner som styr det offentliga samtalet.

Och här kommer problemet, menar Billy Larsson. För politiken i dag domineras av sakfrågor, som utsläppsrätter eller hur vi ska ha det med kärnkraft. Det blir för tekniskt för de flesta och därmed ganska ointressant. De stora visionerna om vad ett gott liv är, rättvisefrågor eller hur vi behandlar våra djur, lyser med sin frånvaro.

– Den idédebatt som en gång i tiden också inbegrep författare och intellektuella, den fick ju även vanliga människor att gå ut på gatorna och protestera mot exempelvis Vietnamkriget och skapa opinion. Jag saknar en liknande idédebatt som påverkar samhällets värderingar.

Billy Larsson konstaterar att i en värld där vetenskaplig kunskap faktiskt har en ganska hög status måste vi också börja visa att vi tar den på allvar. Även om den inte klickar igång vårt personliga ansvar på samma sätt.

– Om vi lyfte blicken och arbetade mer utifrån de större perspektiven, då skulle vi höja vår nivå som människor. Vi skulle också känna oss mer tillfreds och uppleva våra liv som mer meningsfulla.

MÅNGA HOPPAS NU att corona-krisen ska leda till förändringar mot en bättre värld. Det tror Billy Larsson är önsketänkande.

– Vi trodde ju samma sak efter torkan sommaren 2018, men det blev inte så. Efter corona kommer troligen den medicinska beredskapen att bli bättre, kanske tar vi också itu med djurmarknaderna i Asien. Men i det stora hela blir det nog en återgång till business as usual. Vi kommer förmodligen inte att göra något åt klimatfrågan förrän den börjar bli riktigt akut, och då blir det snarare fråga om anpassningar än långsiktiga åtgärder.

Det låter ju rätt deppigt. Men Billy Larsson känner sig trots allt inte uppgiven. Han poängterar att världen är mer oförutsägbar än vi tror, både på ont och gott. Coronapandemin har visat vilken ofattbar kapacitet som kan mobiliseras. Likaså kan klimatfrågan plötsligt göra att det mest osannolika inträffar.

– Om någon för tre år sedan hade påstått att en tonårig tjej med Aspergers syndrom som sittstrejkkade för klimatet en dag skulle bli världskänd, få prata inför FN och hamna på omslaget av Time Magazine, då hade man ju trott att den personen var skvatt galen. Enskilda människor kan göra stor skillnad, och allt är möjligt även om det först inte verkade så troligt. Det är oerhört viktigt att komma ihåg! ●

Många möter kyrkan på nya sätt nu

En hel del i kyrkan pågår nästan som vanligt, men med extra försiktighetsåtgärder som mer distans till varandra, noggrann handhygien etc.

Kyrkan är också mer ute än någonsin. Uppfinningsrikedomen är och har varit stor.

NÅGRA EXEMPEL

Tillsammans med Mera Molkom ordnas regelbundna tipspromenader i centrala Molkom och i en särskild slinga runt älderboendet Åsbacka. Och i Skäre är stavgångsgruppen igång, som efter den inledande andakten utomhus promenerar med behörigt avstånd från varandra.

På flera håll har anställda och volontärer hjälpt till att köra ut mat och apoteksvaror till sjuttioplussare och andra riskgrupper som inte kan eller ska gå ut och handla.

Först ut var Storfors där utkörning tre gånger per vecka snabbt kom igång i samarbete med en butik. I Karlstad, Molkom och på Hammarö och på många, många fler platser hjälper kyrkan till i samarbete med kommunen och försvarets frivilligorganisationer.

VARSEL, KONKURSER OCH permitteringar har drabbat tusentals människor. I Arvika har Svenska kyrkan, tillsammans med frikyrkorna, gått ihop och skickat ut en informationsfolder till alla företag i kommunen där de berättar vilket

stöd de kan erbjuda i oroliga tider: stödsamtal lokalt med diakoner och präster, via telefon och internet.

Kyrkorna hoppas också att få signaler från företagen om mer konkreta hjälpbehov när arbetslösheten slår till.

SAMTALSSTÖD – ofta i form av hembesök – är en stor del av diakonernas arbete. När inte hembesök är möjligt har telefonsamtal, brev, vykort och på sina håll promenad med prat ersatt de vanliga samtalsformerna.

DE FLESTA REGELBUNDNA samlingar med fika eller lunch har ställts in. Det gör att många av "stammisarna" saknar sina sociala kontakter. I Hammarö ringer man alla som brukade komma på mötena för att höra hur de har det.

Under våren har det dukats upp korv och bröd utanför domkyrkoporten i Karlstad, liksom på Molkoms torg. Och från Vikenkyrkan har en volontär cyklat hem med varm soppa till dem som önskat.

I Skäre har Bakfickan, mötesplats för ungdomar, haft öppet utomhus. Den som suttit hemma och kämpat med sitt skolarbete på egen hand har behövt få komma ut och prata med andra i samma situation – om den anorlunda studenten och annat som inte blir som det brukar.

I Karlstads stift finns 89 barnkör, 16 ungdomskörer, 147 vuxenkörer och 15 instrumentensembler med tillsammans cirka 4 400 aktiva. I vår har de tvingats ställa in alla vanliga övningar och framträdanden.

I Ekshärad provade man att öva körsång via internet. Kantorn Jenny Ekström var först tveksam, men det visade sig fungera ganska bra och vara så trevligt att nästan alla körmedlemmarna ville vara med.

I alla de tolv kyrkorna i Arvika pastorat finns böcker utlagda där besökarna uppmanas att skriva och dela sin inre berättelse i coronatider – oro, ångest och hoppfulla tankar.

På hemsidan finns också möjlighet att skriva in sina tankar. Allt är anonymt, bara datum efterfrågas. ●

Digi-tala med kyrkan

Under våren har möjligheterna att ta del av svenska kyrkans aktiviteter via dator, paddor och mobiler närmast exploderat. Många församlingar direktsänder eller filmar och lägger ut gudstjänster på hemsida eller Facebooksida.

Självklart gäller det också Domkyrkan där det inte bara är direktsändning varje söndag klockan 11.00, åtminstone juni månad ut, på svenskakyrkan.se/karlstadspastorat. Du kan också se gudstjänsterna i efterhand, när du vill på hemsidan glimt.tv eller via vanlig tv på Sappas, Telias och Comhems kabel- och IPTV-nät. Får du problem att få in kanalen kan du på vardagar under kontorstid ringa 054-14 14 00.

JUST IDAG annandag pingst, den 1 juni, när den här tidningen landat i din brevlåda kan du delta digitalt i en dansmässa i Domkyrkan klockan 19.00. Och du kan dansa med därhemma, stegen är lätta att följa. Det går också att ladda ner agendan med sångerna på svenskakyrkan.se/karlstadspastorat.

Det finns dessutom många sätt att nå och samtala med kyrkans anställda digitalt eller över telefon. ●

svenskakyrkan.se/corona

Här hittar du mer information om bland annat:

- **Tid med Gud hemma** – om andakt, bön och gudstjänst hemma.
- **Hjälp och stöd i coronatider** – tips på olika former av samtalsstöd och om hjälp att handla och hämta ut mediciner.
- **Digitala gudstjänster och evenemang** – samlade digitala evenemang ur kyrkans nationella kalender och länkar till gudstjänster som sänds i SVT och SR.
- **Hur kyrkliga handlingar påverkas av coronapandemin.**

Tala med...

JOURHAVANDE PRÄST

Just nu är jourhavande präst tillgänglig på telefon extra mycket, kl 17-08 varje dag. Ring 112 och fråga efter jourhavande präst.

Du kan också nå jourhavande präst med ett digitalt brev eller chatta varje dag kl 18-24. Se här hur du gör!

svenskakyrkan.se/jourhavandeprest

SVERIGEFINSKA TELEFONJOURN/PALVELEVA PUHELIN
Varje kväll kl/joka ilta klo 20-24 020-26 25 00

SJUKHUSKYRKAN

Diakon och präster finns på Centralsjukhuset i Karlstad. Kontakta dem per telefon 010-83 15 300 eller mejl svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/sjukhuskyrkan

SAMTALSAKUTEN

En möjlighet att bearbeta dramatiska händelser.

SamtalsAkuten 054-540 11 00
Krismottagning för män 054-540 11 10

JOURHAVANDE PRÄST I KARLSTAD

Vill du prata med en lokal jourhavande präst? Ring: 054-14 14 00 tis, ons och tors kl 10-14 så kopplas du vidare. Diakoner och präster finns även tillgängliga andra tider på samma telefonnummer som ovan.

Telefontider:

t o m 21/6 mån-ons kl 08-17, tors kl 08-18, fre kl 08-14
22/6-14/8 vardagar kl 08-14

Hälsotips för själen

Meditation som stresshantering är numera avdragsgillt som friskvård. Vill du prova att slå dig ner för att odla upp inre åkrar av lugn och frid inom dig kan du vara med på Domkyrkans meditationsstund när som helst.

Sök på svenskakyrkan.se/karlstadspastorat och skriv **Meditation** i sökrutan och klicka dig vidare. Då får du både veta hur du gör och kan sen sitta med i den 20-minuter långa meditationsstunden. ●

FLER ÖVNINGAR, tips och en kortare andningsövning som gör gott för själen hittar du på: svenskakyrkan.se/sokdintro/halsa-for-sjalen

Drop in-vigsel

Välkommen till en stund som är enkel, personlig och högtidlig.
Ingen förbokning men kom ihåg giltig hindersprövning.
Mer info: 054-51 24 20 alt. 054-51 24 22

JA!

22/8 13.00-17.00
HAMMARÖ KYRKA

Caféer & öppna kyrkor

Sommarcafé på Hammars gård

Ons-lör 11-17, sön 12-17,
v 26-31 10-16

Njut av fika utomhus i vacker skär-
gårdsmiljö, Hammarö kyrka.

Våffelcafé i Sockenstugan, Grava kyrka

Mån-tors 22/6-6/8 12-18

Njut av fräsiga våfflor med grädde,
sylt och frukt eller välj en sötare
våffla med chokladsås, glass eller
strössel. Passa på att besöka
Grava kyrka samtidigt, där finns en
guidning på egen hand med start i
vapenhuset (ta stadsbuss 8).

Glasscafé, Kronoparkens kyrka

Tors 2/7-27/8 15-19

Sommarcafé, Mariagården, Skattkärr

Ons 10/6-19/8 10-12

Våffelcafé i Alsters församlings- hem

23/6-9/7 11-16

i samband med det är även Alsters
kyrka öppen.

Öppen kyrka, Grava

Mån-tors 10-15.30, fre 10-15

Mån-tors 22/6-6/8 10-18

Tänd ett ljus för någon du tänker på
eller saknar, sitt en stund i stillhet
eller utforska kyrkan längs vårt his-
toriska spår som börjar i vapenhuset
vid huvudentrén. Spåret är anpassat
för både vuxna och barn.

Öppen kyrka, Hammarö

Varva ner i stillheten i Hammarö
kyrka, en kyrka som började byggas
för 700 år sedan. Kyrkobyggnaden
fungerar som sommarkyrka/väg-
kyrka och håller öppet varje dag
t o m 31/8 10-16

Pilgrimsvandring

Ons 3/6 och 10/6 18.00-19.30

Välkommen till vandring i tystnad och
gemenskap. Vi går cirka 4 km.
Ingen anmälan.

INFO: Margit Henriksson, 054-14 15 39

margit.henriksson@svenskakyrkan.se

Katarina Johansson, 054-14 14 01

katarina.johansson@svenskakyrkan.se

SAMLING: Mariebergsskogens huvud-
entré

Gudstjänster...

... firas som vanligt på söndagar
i de flesta kyrkor.
Se appen Kyrkguiden, försam-
lingarnas hemsidor eller ring din
expedition.

GUDSTJÄNST

Mån, tis och tors 10.00

Morgonbön (uppehåll v28-29),
Vikenkyrkan.

Sön 11.00 Utomhusgudstjänst hela
sommaren vid Sockenstugan, Grava.
Ta gärna med fikakorg.

14/6 11.00 Trädgårdsgudstjänst,
Vikenkyrkan.

20/6 11.00 Friluftsgudstjänst,
Acksjöns kapell, Mariebergsskogen.

21/6 18.00 Ekumenisk gudstjänst,
Svenshults bygdegård, Hammarö.

Konstutställning

"4 generationer"

Ons-lör 11-17, sön 12-17, v26-31
Hammars gård vid Hammarö kyrka

Tusch, grafik, fotografi, olje- och akrylmålningar av Margit och
Olle Carlsson, Anders Carlsson, Per Carlsson, Lisa Pereyra och
Mira Pereyra.

Musik i sommarkväll

I de flesta församlingar och pastorat planeras sommarkvällar med
musik och annan underhållning ungefär som vanligt. På grund av det
osäkra läget kan dock saker förändras efter hand.

Håll därför utkik i hemsidornas kalendrar eller i appen Kyrkguiden
för att uppdatera dig. Om du inte har tillgång till de digitala kanalerna
kan du kontakta expeditionerna.

svenskakyrkan.se/karlstadspastorat 054-14 14 00

svenskakyrkan.se/grava 054-53 62 20

svenskakyrkan.se/hammaro 054-51 24 00

En sammanställning av all musik i stiftet ser du på
svenskakyrkan.se/karlstadsstift/sommarmusik

Sommarkul!

I år är det annorlunda tider och familjeveckorna i Skåre kan inte genomföras som vi brukar, men vi vill ändå skapa roligheter för barnen. Vi delar upp Sommarkul i flera delar. Vi kommer inte att erbjuda något att äta och dricka så du behöver ta med dig egen matsäck och något att sitta på om du inte går hem och äter. Vi kör i alla väder, men vid ihållande regn kan det bli kortare dagar eller ändringar i schemat.

0-8 ÅR I SÄLLSKAP AV VUXEN

I år tar vi med oss sommarjobbarna, såpbubbeljakten, lek & buskvarten, friskis&kroppis, sagofiltten, tipspromenad, sandleksaker, kriter, bollar, hopprep, pyssel m m till flera lekparken i Skåre. Aktiviteterna kommer att ha fokus på ca 0-8 år. Ingen anmälan.

813QL-KLUBBEN

Klubben för dig som har slutat åk 2 tom åk 6. Vi kommer ha större aktiviteter, tävlingar och lekar i Stodeneskogen och skogen runt vattentornet. Sommarjobbarna bjuder även på tipspromenad, bus och pyssel, och vi äter vår matsäck tillsammans. Vi börjar och slutar vid Församlingshemmet. Vi är ute hela tiden, så klä dig efter väder.

ANM: senast 8/6 till Agneta Boman, 054-53 62 25 eller agneta.boman@svenskakyrkan.se, begränsat antal platser.

DAGENS UPPDRAG, cirka 6-12 år

För dig som får röra dig fritt och på egen hand genom Skåre, eller för dig som har en vuxen med dig. Du ska leta ledtrådar på olika platser i Skåre genom att lösa gåtor, leta bilder osv. När du hittat svaret får du ett litet pris. Ett finare pris lottas ut efter 2/7 bland alla som deltagit. Ingen anmälan och du genomför det på egen hand.

NÄR: Aktiviteterna pågår mellan tisdag 16 juni och torsdag 2 juli. På fredagar är det inga aktiviteter.

VAR: På www.svenskakyrkan.se/grava hittar du detaljerat program med hålltider, samlingsplatser, vägvisningar mm.

Nyfiken på?

11/6 17.00 Metakapellet

När byggdes Metakapellet och varför? Vad ser vi? Efter visningen blir det en kort vandring på Västra kyrkogården med anknytning till kapellet och Domkyrkan. Max antal deltagare: 25 personer.

VAR: Metakapellet, Västra kyrkogården

6/8 16.00 Kyrkklockor och instrument

Hur ser Domkyrkans kyrkklockor och klockspel ut? Vad står det skrivet på dem? Vi tittar också på Domkyrkans instrument. Max antal deltagare: 10 personer.

VAR: Karlstads domkyrka

ANM: sandra.albertus@svenskakyrkan.se

076-766 19 60, 054-14 19 60, senast dagen före vandringen.

ÖPPETTIDER DOMKYRKAN

15/6-14/8 Mån-fre 9-19

lör 10-16, sön 10-18

Övrig tid: Mån-ons och fre 9-16

tors 9-19, lör 10-16, sön 10-18

METAKAPELLET

Visning av Metakapellet med efterföljande temavandring på Östra och Västra kyrkogården.

4/6 "Metakapellet och Domkyrkan"

18/6 "Kring Tegnér och Lagerlöf"

13/8 "Metakapellet och Domkyrkan"

20/8 "Konst och musik"

ANMÄLAN:

sandra.albertus@svenskakyrkan.se

076-766 19 60, 054-14 19 60, senast dagen före vandringen. Max: 25 personer.

VAR: Metakapellet, Västra kyrkogården

TID: 17.00

DOMKYRKAN

Lunchmusik torsdagar 12.00

Visning av orgeln

Juli månad i samband med lunchmusiken

15/6 -14/8

Guidning i kyrkan mån-fre 12.30-18.30

Tornuppstigning mån-fre 15.00

OBS!

I dessa tider är programmet osäkert. Vänligen se kalendern i appen Kyrkguiden, församlingarnas hemsidor eller ring och fråga:

svenskakyrkan.se/grava 054-53 62 20, svenskakyrkan.se/hammarö 054-51 24 00, svenskakyrkan.se/karlstadspastorat 054-14 14 00

Sommaröppen förskola

VIKENKYRKAN

Mån och ons 9.00-14.00

Tis och tors 14.00-18.00 Vid fint väder finns vi vid grillplatsen vid Acksjöns kapell i Mariebergsskogen.

OBS! Torsdag 18/6 öppet 9.00-14.00

Fre 9.00-14.00

INFO: Pernilla Skyvulstad 0767-66 19 66 eller Liselotte Anderson 070-598 78 63

Arken i parken

Tis-tors 10-13 v27-28

Kyrkan flyttar ut – möt oss i Folkets Park i Skoghäll.

Alla åldrar är välkomna! Uteleksaker finns på plats för de yngsta.

Har du en stund över?
Måla in sommaren!

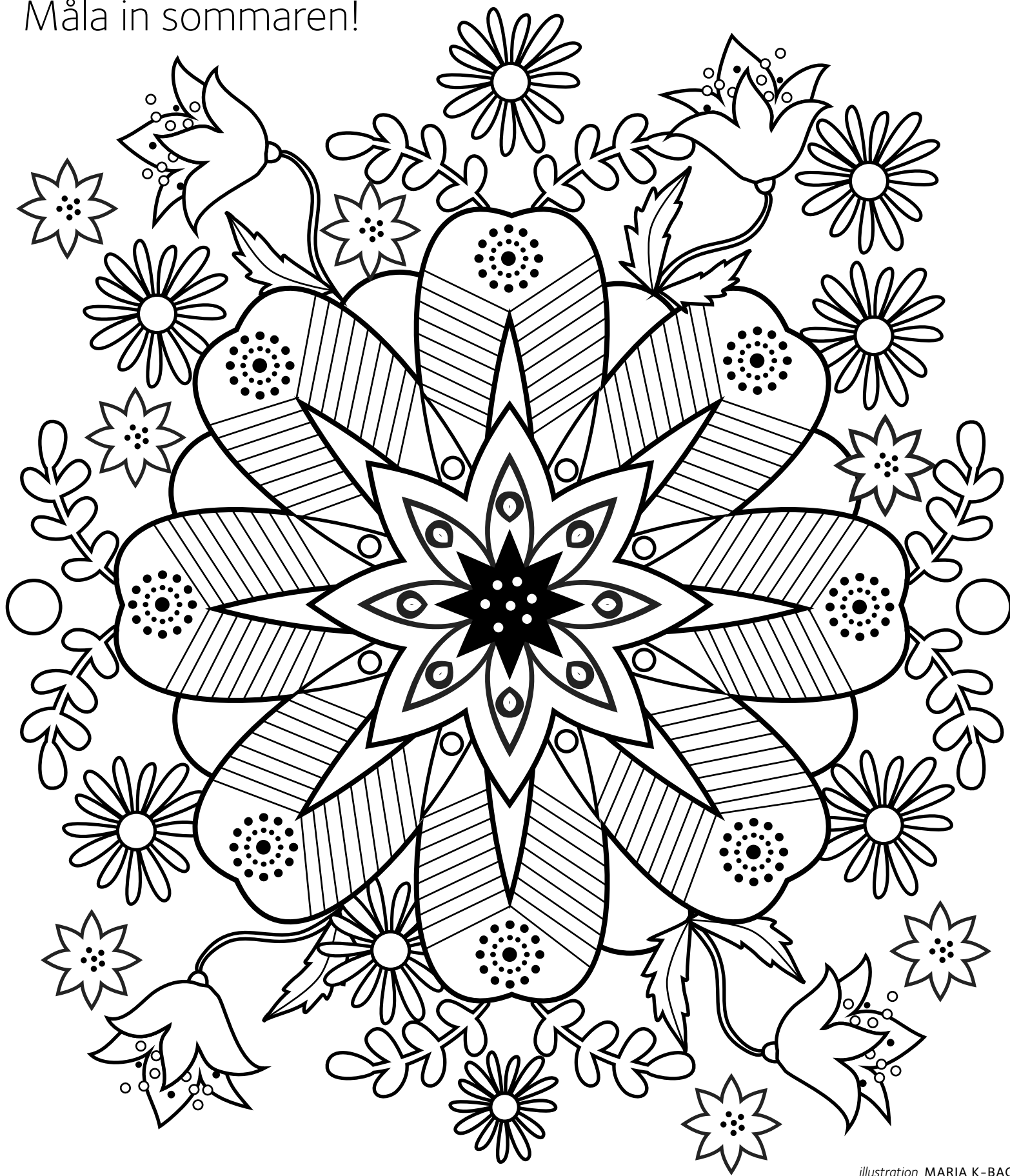

illustration MARIA K-BACK

”Gud uppstår i mötet mellan människor”

Så sammanfattade en gång en kyrkans man en teologisk teori för mig.

Jag tyckte om idén, det gav mig ett stort ansvar för att ge plats åt det gudomliga i samvaro med andra. Men i dag? Vad händer med Gud i dag när jag sitter isolerad i coronakarantän?

Vad händer med Gud i isolering?

----- text CECILIA AF JOCHNICK -----

Asch, säger du, det finns ju digitala sociala medier – det finns ju Facebook och Instagram och TikTok och Twitter, det behöver inte bli dött en sekund mellan oss.

Jomennisst, sällan har nätets styrka framgått så tydligt som när de fysiska mötena blev begränsade. Inte bara att jag kan träffa och se vad andra har för sig på dagarna, utan för att den påtvingade karantänen har fött så mycket kreativitet. Jag ser en brittisk familj sjunga en egen text till ”I dreamed a dream” från ”Les Misérables”, jag ser italienare stå på sina balkonger och gemensamt spela en folkmelodi, jag ser två damer på en balkong i Stockholm sjunga till dragspel: ”Från min balkong/ser jag världens gång...” det dyker upp mycket roligt.

Och det dyker upp mängder av exempel på gemensamma satsningar fast i ensamhet. Säkert har du sett någon kör eller orkester spela tillsammans, fast alla deltar hemifrån.

Men jag saknar det där lilla oplanerade, spontana... småpratet, avbrottet, de impulsiva kasten i en konversation. Visst går det att hålla ögonkontakt via zoom, det gör jag också med läraren på Geijerskolan och det går jättebra. Pedagogiskt går det väldigt bra – men att titta på de andra eleverna och göra en min eller en axelryckning, går inte.

INFÖR ETT STORT HOT hör det ju också till att söka sig till varandra. Till påsk blev det extra lämpligt, påskan är min favorit bland kyrliga högtider för att den är så känslostark. Vi vacklar under sorgen, ve oss, vi korsfäste Jesus och allt blir grått och svart och så... pjong!! kommer påskdagen och vi jublar över uppståndelsen.

I Väse kyrka står ett anslag på dörren ”inte mer än 50 personer”... vad gör de om det kommer fler? Säger att det inte finns plats för dem i herbäret och visar dem till stallet? Nå, det fick förbli ett hypotetiskt problem, vi var väl ett tjugotal som slutit upp för att jubla över Kristi uppståndelse. Kändes till en början rätt värdelöst ur andlig synpunkt, men allt eftersom tog ritualerna tag och jag tyckte att jag fick andlig spis.

SAMTIDIGT UPPTÄCKTE JAG att biten som fattades var den värdsliga om man nu har sällskap, vilket jag hade av en väninna. Fast vi åkte i varsin bil och satt två meter ifrån varandra i kyrkbänken. Då gick vi miste om det där att luta ihop huvudena och kommentera typ: ”oj, vad hon har blivit gammal”, ”men är det där deras dotter”, ”vem är det som spelar så fantastiskt fint på trumpet?” Inte förrän coronapåskan förstod jag att även det är en del av min kyrklighet.

Det är också märkligt hur vi liksom har satt livet på paus – vi talar alla om hur det ska bli ”sen”. Sen när vi får resa, sen när vi får krama barn och barnbarn, sen när vi kan träffas på stan och gå och ta en fika utan att tänka på avståndet. Sen när vi kan tala förtroligt med varandra.

Det hade varit oproblemiskt om vi hade haft ett stoppdatum, ett datum då pandemin är över och vi kan vara som förut. Men nu är tiden till dess ytterst oviss – och såna som jag med taskiga lungor eller andra fysiska svagheter måste inse att ”sen” kanske aldrig kommer.

Fördelen med att ha haft cancer är att jag redan genomlevt den processen. Jag vet att i dag är allt jag har och gör jag inte något av i dag, har jag ingenting.

IT-filosofen Alexander Bard sa för några år sedan att det bara är vi 40-plussare som ser den fysiska världen som den verkliga. Dagens 20-åringar ser den digitala världen som den ”riktiga”, den fysiska världen kommer i andra hand. Vad gör de då av andrahandsvärlden, den fysiska och mindre viktiga? Enligt Bard gör de en jättestor lekplats, där de tillsammans skapar olika saker. Musik, odlingar, klimatlösningar... Det här med att fylla ett Instagram-konto med selfies kommer att försvinna för den globala världen gör oss alla till ett gigantiskt vi. Individualismen är på väg ut, individen får ge plats åt dividen – de som delar och skapar tillsammans.

Hmm ”divid” – låter besläktat med divine. Det gudomliga.

SÅ KOMMER VI TILLBAKA till inledningen – Gud finns i mötet mellan människor. Coronan har verkligen visat ”så är vi, fastän många, en enda kropp”. Än har teknologin inte kunnat ersätta det plötsliga infallet och beröringen, men vi har fått vår värld vidgad till att se gemenskap och möjligheter hos varandra. Det gör vi precis nu, oavsett var vi möts. ●

Cecilia af Jochnick, pensionär, skribent, föreläsare och dragspelare.

RELIGION?

Svenskar som firar jul och gifter sig i kyrkan betraktar sig ofta inte som kristna. Samtidigt tror de att svenskar med muslimsk bakgrund är väldigt religiösa.

– Så är det inte. De är ännu mer kritiska mot religion, säger forskaren David Thurfjell som studerat båda grupperna.

----- text BÖRGE NILSSON/TEXTRA -----

De firar kristna högtider som jul och påsk. De låter döpa sina barn och gifter sig i Svenska kyrkan där de är medlemmar.

Men de kallar sig inte kristna och tror inte på Gud.

Religionsvetaren David Thurfjell har kallat dem ”Det gudlösa folket”. Så heter hans bok om de postkristna svenskarna som kom ut 2015.

Där visar han hur betydelsen av ordet ”kristen” har ändrats under 1900-talet från att ha varit en allmän beteckning på någon som bor i samma land, firar samma högtider och har samma värderingar som andra. I början av seklet var nästan alla svenskar döpta, alltså var de kristna.

Så sent som 1957 fick barnen i småskolan, dåtidens lågstadium, kristendomen presenterad för sig genom tolv teman. Det var naturen, trygghet, aftonbön, hjälpsamhet, att dela med sig, att vara aktsam om det som lever, kamratskap, vördnad för gamla, tacksamhet, att tänka på andra, söndag och gudstjänst.

Allt som är hedervärt och bra, det var kristendom. I dag, skriver David Thurfjell, är det väl bara aftonbön och gudstjänst som kvalar in som begrepp som har med kristendom att göra.

– Vi fått ett mycket snävare religionsbegrepp. I dagens Sverige är det de frikyrkliga som kallas för kristna, säger David Thurfjell.

Som kristen förväntas du alltså vara strikt bibeltroende och ta sånt som Marias jungfrufödsel av Jesus som en bokstavlig sanning. Det gör kretsen av kristna svenskar tämligen begränsad, långt mindre än den folkkyrkliga tanke som Svenska kyrkan står för.

I boken om det gudlösa folket drar David Thurfjell ut parallellen till synen på religiositet över huvud taget. Han har intervjuat städernas sekulariserade medelklass. De postkristna, de som växte upp i en kristenhet men som nu inte längre betraktar sig som religiösa. De som fått svenskar att kallas världens mest sekulariserade folk.

– Ja, om man menar religiösa på amerikanskt vis så är svenskarna världens minst religiösa folk, säger David Thurfjell.

Epitetet kommer från World Values Survey, ett världsomspännande forskningsprojekt som samlat in data om tro sedan 1981.

– Forskarna jämför graden av religion i hela världen, men det är amerikanska sociologer som gjort undersökningen och därför är det amerikansk standard som räknas. Hur ofta går du i kyrkan? Tror du på en personlig Gud? Kallar du dig religiös? De vanliga svennebanakristna går inte i kyrkan, de säger inte att de tror på Gud. Så deras svar räknas inte som religion, säger David Thurfjell.

Tidigare har han forskat om de religiöst extrema, som

TRADITION?

muslimska shiiter och tungomålstalande romska pingstvännen. I Pingstkyrkan gills inte det svenskkyrkliga dopet. Ska du räknas som kristen där, måste du döpas på nytt.

När han föreläste om sina shiiter och pingstvännen kom den urbana medelklassen och lyssnade. Läkare, lärare och socialarbetare som var medlemmar i Svenska kyrkan men hade mycket bristfällig kunskap om sitt eget arv och inte räknade sig som kristna. Det gjorde honom intresserad av att forska på sina åhörare, så han knackade dörr i medelklassområden och ställde frågor om tro.

– En del av den självbilden är att andra är religiösa. Det var något man var i det förflutna och något som andra är nu, säger David Thurffjell.

DE SOM RÄKNAS SOM ALLRA MEST "ANDRA" på senare tid är muslimer. De är väldigt religiösa. Tror vi.

Men det beror på. Studerar man motsvarande muslimsk grupp så stämmer det inte alls.

– De som har muslimsk familjebakgrund, de vi kallar kulturmuslimer, är mindre religiösa än de kulturkristna, säger David Thurffjell.

Det är inte så konstigt. Alla stora invandrarländer till Sverige på senare år har haft en mycket stark sekulär tradition under 1900-talet, länder som Iran, Irak, Syrien, Turkiet och Bosnien. Den omfattande religiösa väckelse som uppstått där har gjort det först på senare tid.

Forskarna har ställt frågor till den webbpanel med 60 000 personer som används av SOM-institutet vid Göteborgs universitet, ett institut som gör regelbundna mätningar av opinionen i olika frågor. De har valt ut 900 deltagare med muslimsk familjebakgrund.

Precis som de kulturkristna som inte anser sig ha

någon religion, är det många i den gruppen som inte ser sig som muslimer. Bara 38 procent av dem med två muslimska föräldrar betecknar sig själva som muslimer. Av dem som har en, är det bara 10 procent. De andra är sekulära före detta muslimer, precis som många svenskar med kristen bakgrund betecknas som postkristna.

– Samma kritiska syn på religion som finns hos de postkristna hittar vi hos de postmuslimska. De är faktiskt mer kritiska än kristna svenskar. Det är alltså inte bara icke-muslimer som är islamkritiska. Människor med muslimsk bakgrund är det i nästan lika stor utsträckning.

Problemet med webbpaneler är att de som ingår i dem själva har anmält att de vill vara med. Det gör att fler svarar på frågorna, vilket är bra för att veta att svaren gäller en större grupp än just de som svarat, men det försämrar representativiteten. En nyanländ flyktning från Syrien som har svårt med språket har knappast anmält sig dit.

– Nu ska vi göra en postenkät som vi skickar till hemadressen till ett representativt urval. Det kan ge lägre svarsfrekvens men i kombination med svaren i webbpanelen bör det ge oss en ganska bra bild av den här gruppen, säger David Thurffjell.

Det kan ge svar på hur religiöst det egentligen är att fasta under ramadan och avsluta med att fira eid. Eller hur mycket religion det ligger bakom beslutet att inte äta gris.

– Att högtidlighålla ramadan i den muslimska världen är väldigt likt hur vi högtidlighåller julen. Man firar högtider, men bara för att det är tradition. Man äter inte gris, men inte för att det står för något religiöst, utan bara för att man säger att det är äckligt med griskött, säger David Thurffjell. ●

FOTO JOHANNES FRANZSEN/NOX

Ännu enklare att döpa

Tro, tradition och fest. Så beskriver Svenska kyrkan dopet. Harald Cohén, domprosten i Karlstad, vill att det ska vara enkelt för familjer att komma i kontakt med kyrkan och döpa sina barn.

– Vi har varit dåliga på att hänga med, tycker han.

----- text HELENA SÖDERQVIST -----

Behovet av att samla släkt och vänner för att välkomna ett nytt barn har snarare ökat än minskat. I dag firas bebisar stort, både före och efter födseln. Nya riter som babyshower för den gravida kvinnan och olika namngivningsceremonier för nyfödda är vanligt. Samtidigt väljer allt färre föräldrar att döpa sina barn.

– Kyrkan måste finnas i nuet och möta människors behov, säger Harald Cohén. Vi behöver bli mer offensiva och bjuda in. Tröskeln till dopet ska vara låg.

I Karlstads stift döps hälften av alla barn. För femton år sedan döptes åtta av tio. Förändringen går snabbt. I riket som helhet är trenden ännu tydligare. Där döps 40 procent av de nyfödda. Det framgår av studien *Dop i förändring*, som kyrkokansliets enhet för forskning och analys i Uppsala tagit fram.

Statistiken är dyster läsning för kyrkan. Men det finns församlingar som lyckats vända utvecklingen. Karlstad arbetar för att bli en av dem.

Praktiska saker som hur kyrkan pratar om dopet, hur familjerna bemöts och hur dopgudstjänsten utformas har avgörande betydelse, visar rapporten.

– Först måste det vara enkelt att komma i kontakt med oss, säger Harald.

Han berättar om de förändringar som görs i pastoratet. Sedan en tid till-

baka är det till exempel möjligt att boka dop via nätet. Borta är anpassningen till pastorexpeditioners begränsade telefontider.

Förutom att doptiderna ligger ute på hemsidan framgår det vilken präst och vilken musiker som jobbar. Bilder från och information om de olika kyrkorna finns också. Den som vill ställa frågor och ha personlig kontakt kan ringa eller mejla. Men det går att boka direkt. Dygnet runt. Sedan tar församlingen kontakt. Familjen blir upppringd av kyrkan istället för tvärtom.

– Sen ses vi. Att träffas för ett samtal innan dopet är viktigt. Därför har vi inte längre några drop in-dop, förklarar Harald.

Alla som föds välkomnas också av kyrkan per brev.

– Vi berättar att vi finns och vad vi kan erbjuda. Ibland ringer prästerna.

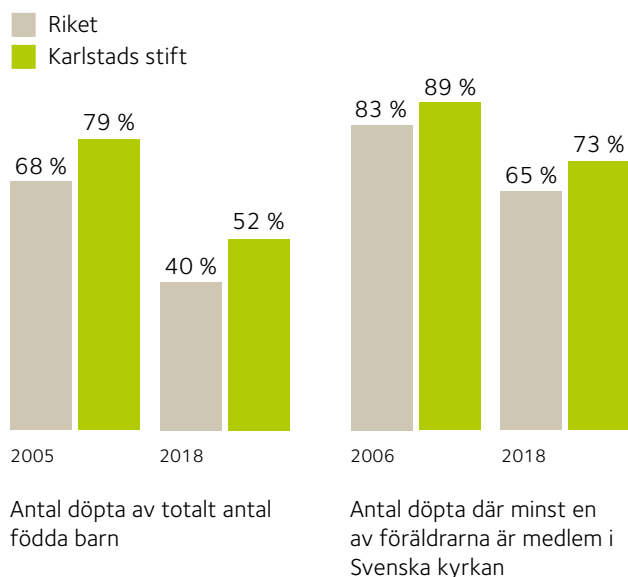
FÖRSAMLINGARNA I KARLSTAD gör lite olika men alla fem arbetar aktivt för att öka kontakten med nyblivna föräldrar. Hur det tas emot och om fler väljer att döpa sina barn är för tidigt att veta. En utvärdering ska göras i höst.

Harald Cohén är nöjd med nyordningen men samtidigt självkritisk.

– Vi har varit dåliga på att hänga med, säger han och gör en blick bakåt under sina 36 år som präst.

BOKA DOP!**GRAVA:** Ring 054-53 62 20**HAMMARÖ:** Maila hammaro.forsamling@svenskakyrkan.se så rings du upp! Eller ring kansliet 054-51 24 00**KARLSTAD:**svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/boka-kyrka-for-dop eller ring expeditionen 054-14 14 00Drop in-dop lördag 12/9 kl 13-17
Hammarö kyrka

Så många väljer dop

Fram till 1996 blev alla automatiskt medlemmar i Svenska kyrkan vid födseln. Sedan infördes dopet som grund för medlemskapet. I 24 år har antalet medlemmar minskat från två håll; dels de som lämnar kyrkan, dels nyfödda som inte döps.

– Vi har haft lång tid på oss att följa utvecklingen men inte gjort tillräckligt.

Harald vill att kyrkan möter dopfamiljerna på ett generöst sätt och lyssnar in vilka behov som finns. Han ser ingen motsättning i att förmedla dopets innebörd och att låta föräldrar vara med och utforma gudstjänsten, eller ordna fest i kyrkans lokaler.

– Vi måste våga tänka om och vara flexibla. Det finns en ordning men inga teologiska formuleringar som måste följas. Dopet är en gåva.

Han kallar det ”uppkopplingen till Gud”, en kontakt som sedan finns där resten av livet för den som vill. ●

LÄS MER! svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/dop

Doppet

text SÖREN DALEVI

En egenhet med kristendomen är att vi döper människor. Ordet dop har med ”doppa” att göra, och det eftersom man ursprungligen dopade ner dopkandidaten i vattnet. Än i dag är det så i varmare länder; när jag var med på ett barndop i Egypten för ett antal år sedan så doppade man till exempel ned hela barnet i dopvattnet tre gånger. Så var det även i Sverige långt in på 1500-talet. Under 1500-talet ändrades dock seden, och istället för nedsänkning började man begjuta barnets panna med vatten. Så gör vi än i dag. Förmodligen gjorde kylan i våra länder att det ansågs tryggare för barnets hälsa att inte doppa ned det tre gånger i iskallt vatten. Låter klokt.

Men redan i fornkyrkan kunde dop gå till på olika sätt. Där och då bestod problemet i att få tag på tillräckligt med vatten, eftersom kristendomen spreds snabbt till platser där det var brist på vatten. I Didache, en bok som har 1 900 år på nacken, beskrivs detta problem: ”Om du inte har rinnande vatten, döp då i annat vatten. Om du inte kan döpa i kallt, så döp i varmt. Om du inte har någotdera, gjut då vatten tre gånger över huvudet i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.”

Men varifrån fick den tidiga kyrkan idén att doppa ned folk i vatten? Jo, det fick man förmodligen från judendomen. Ville man som hedning bli jude, fick man nämligen gå i undervisning en tid. Det hela avslutades med en ceremoni där man doppades i vatten och dessutom fick ett namn. Men såklart även från att Jesus själv lät döpa sig av Johannes Döparen, i floden Jordan.

Från att ursprungligen ha varit ett individuellt val kom dopet under århundradenas lopp att bli något alla gjorde. Dopet ömsade så att säga skinn, och blev ett tecken på att man inlemmats i en kristen kultur och i ett kristet samhälle.

I Sverige blev således dopet ett tecken på att man blev del av det svenska, av de kristna idealen och de kristna värderingarna. Som den judiske folklivsforskaren Dan Korn nyligen konstaterade i en bok om det svenska samhället: ”När vi skrapar lite på den sekulära ytan visar det sig att tankar och handlingsmönster nästan alltid har sina rötter i kristendomen. Vårt samhälle är i många avseenden mycket religiöst under en tunn sekulär fernissa”. Demokratin? Bibeln. Tanken om alla människors lika värde? Bibeln. Tanken om individens frihet? Bibeln.

Jag menar att Dan Kron har en poäng. Flera av våra grundläggande värderingar, det som vi tar för givet och därför trots att vi inte behövt värna, bottnar i Bibeln. Och Kron kommer till samma slutsats som jag: Sverige är inte så sekulariserat som vi tror, Sverige är tvärtom genomsyrat av kristna ideal.

Och jag tror att många som döper sina barn gör det av det skälet, även om det i normalfallet inte är tydligt utsagt eller artikulerat. ●

Läs mer av biskopen på svenskakyrkan.se/karlstadsstift/biskopen-svarar

Kyrknytt fortsätter att följa fotografen Jessica Segerbergs nio veckor långa cykelresa, 258 mil från Stockholm till Tromsø i Nordnorge. På vägen tog hon porträtt på människor hon träffade och skrev ned deras historier. Fler av Jessicas berättelser finns på instagramkontot [@jsegerberg](#)

Att möta världen genom människor

Jag trodde inte det skulle bli iransk kultur eller fransmäns kärlek för majonnäs som jag skulle lära mig genom att cykla i Norge. Men så blev det. Vid Norges kust finns en välkänd cykelled där människor från hela världen trampar sig mot landets nordligaste punkt, Nordkap. Man möter inte bara ett land genom att färdas genom det. Varje geografisk yta, kultur, tradition och vana gömmer sig inuti människorna man träffar.

◊----- text & bild JESSICA SEGERBERG -----◊

2

Se mer!

Digital utställning: jessicasegerberg.com/bloggen

Fysisk utställning: på Karlstads stadsbibliotek hela sommaren

1 Det är inte ofta man träffar en 18-åring som precis fått sin första mobiltelefon. Henri från Hamburg var tvungen att skaffa en när han bestämde sig för att cykla från sin hemstad till Nordkap i Norge, hans mamma tillät inget annat. "Jag vill göra saker på riktigt, inte bara titta in i en skärm".

2 Jag mötte Nima från Iran och Hervé från Schweiz några dagar innan jag skulle nå mitt mål. De följde mig till Tromsø och trots att vi umgicks i bara en vecka blev vi som en familj. Det är något med enkelheten man lever i, utsattheten i att vara ensam som gör relationerna på vägen nära.

3 Jag och ryska Iryna kände igen oss i varandra. Det är svårt att sätta fingret på varför man gör det med vissa människor, det spelar ingen roll hur bristande språket är. Vi hann äta frukost ihop en morgon och innan jag cyklade vidare räckte hon över en orange T-shirt och sa "Kom ihåg mig".

4 Det var viktigt för mig att fortsätta resan på egen hand, trots att jag fick flera möjligheter att ta följe med andra. I slutändan var det kraften i att klara saker på egen hand och att få tid att vara ensam i mitt huvud som vägde över. Ensamheten lärde mig lika mycket som alla möten.

3

4

Fokus MILJÖ

◦ ---- text ULRIK SCHELLER ---- ◦

”Det är lätt att tappa modet. Men istället behöver vi påminna oss om hur människor och nationer genom historien överträffat sig själva och gjort det som ingen trott var möjligt – trots allt!”

Ur Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Ta hand om dig och planeten på samma gång

Visst låter det perfekt?

I *Handbok för en hållbar människa* får vi tips om hur vi ställer om till hållbara liv för planeten och för oss själva. Kanske kan till och med hållbara ostressade, friska människor med bra relationer bidra till att planeten mår bra?

Catarina Rolfsdotter-Jansson som skrivit den inspirerande, lättlästa boken är också journalist, föreläsare och programledare med stort intresse för miljö, hälsa och yoga. Även det senare märks i bokens yogatips.

På nätet kan du ta del av hennes ”Framtidspaning baklänges” från Livet värt att leva 2019.

Gå in på [youtube.com](https://www.youtube.com) och sök på klimatängest karlstad. ●

Handbok för en hållbar människa
Catarina Rolfsdotter-Jansson
Roos & Tegnér, 2018

Gretas biskopar?

V arför toppade inte biskopsbrevet om klimatet TV-nyheter och förstasidor när det släpptes i höstas? Kanske för att det är hundra sidor långt och till stora delar handlar om teologiska och internkyrkliga aspekter. Men budskapet är så radikalt att Greta Thunberg nog skulle gilla det.

I brevet uppmanas församlingarna att i gudstjänst, bön, samtal och sång få hoppet att växa till kraft och engagemang för skapelsens framtid.

Församlingar och stift ska kraftsamla med externa samarbetspartner för att inte överskrida 1,5 graders uppvärmning. De ska göra handlingsplaner för att ha klimatneutral verksamheter 2030.

Biskoparna uppmanar alla människor att engagera sig för att genom politiken verka för en kraftfull klimatomställning.

Alla bör minska utsläppen genom att ändra res- och matvanor, se över sparande, boende och konsumtion.

Beslutsfattare och myndigheter uppmanas införa effektiva styrmedel och göra nödvändiga investeringar så att Sverige blir klimat neutralt senast 2045. Biskoparna vill att Sverige ska vara pådrivande för en höjd nivå i EUs klimatpolitik.

Dessutom står det att Sverige ska satsa på att stödja utvecklingsländernas klimatarbete – utöver enprocentmålet för bistånd.

Världens kyrkoledare manas att bidra i ord och handling till en rättvis omställning med särskild hänsyn till fattiga, utsatta och framtida generationer det vill säga de vars röster inte hörs.

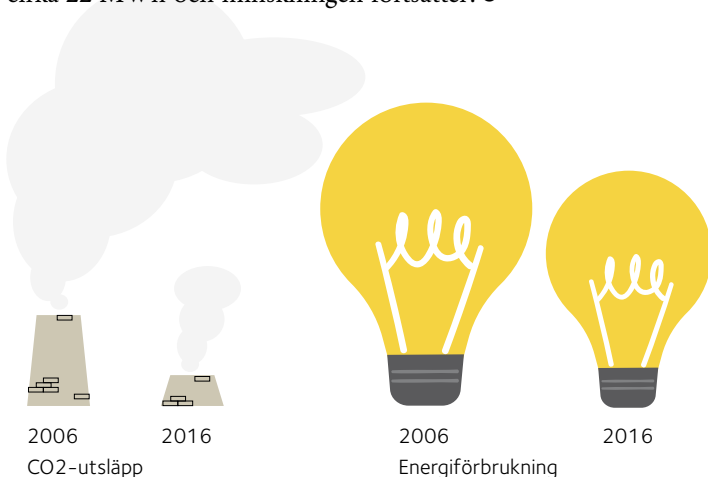
Svenska kyrkan, och alla andra kyrkor, ska med sina investeringar visa att vi lämnar fossila alternativ och investerar i hållbarlösningar. ●

Vill du läsa hela biskopsbrevet hittar du det på: svenskakyrkan.se/klimatbrevet

Det går bra nu!

VISST FINNS DET MER ATT GÖRA för klimat och miljö, men det har utträttats små underverk runt om i stiftet de senaste åren. Grafiken nedan visar att energiförbrukningen i fastigheterna minskat mer än en femtedel och koldioxidutsläppen är bara en tredjedel av vad de var 2006!

– Vi har kommit långt, men vi jobbar vidare, säger Johannes Wikström, fastighetsingenjör. Energiförbrukningen har sjunkit till cirka 22 MWh och minskningen fortsätter! ●

”Som människor har vi ett ansvar att förvalta allt det som vi har fått till låns. Vi behöver mobilisera vår gemensamma kreativitet för att bygga en hållbar och hoppfull framtid.”

Ur Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Mindre utsläpp med rapsolja

Krematorier och kyrkogårdsskötsel är ”miljöbovar” som rustas för en hållbar framtid. Filipstads lilla krematorium läggs på sikt ner, medan mångmiljonbelopp satsas för att klimat- och miljöanpassa de som blir kvar: Arvika, Karlstad och Karlskoga.

– Här i Arvika ska vi bygga om krematoriet för 20 miljoner kronor och ersätta fossil olja med förnybar, rapsbaserad svensk RME-olja, säger Anders Degertorp, kyrkogårdschef.

Rökgasreningen förbättras radikalt och kvicksilverutsläppen minskas. Överskottsvärmen ska återvinnas i fjärrvärmenätet. Bygget börjar i höst, om det inte försenas av en överklagan.

Anders Degertorp har fler miljöåtgärder på gång:

– Vi har gått ifrån kemiska ogräsmedel och bekämpar med hetvatten värmt av förnybara bränslen och det fungerar bra! Gräsklippare och andra arbetsmaskiner körs på fossilfria bränslen eller el.

– Och senast 2025 ska vi vara självförsörjande på el från solpaneler på garage och personalbyggnad.

I Karlskoga är planen att bygga om i höst. Övergången till RME-olja och att värma lokalerna med överskottsvärme via ackumulatortankar ska minska energiförbrukningen med minst 30 procent.

Karlstads nya krematorium togs i bruk i mars. Fyra gånger effektivare ugnar, mer än dubblad kapacitet, bättre rökgasrening och att överskottsvärmen går in i fjärrvärmenätet hör till fördelarna. Dessutom finns nu ett anhörigrum där man kan följa kremeringen genom en glasvägg. ●

Under samma himmel

Coronaviruset gör inga undantag. För miljontals människor i världen kan livet inte bara stanna upp och vänta på bättre tider. 135 miljoner människor lever redan i akut behov av humanitärt stöd och i och med coronaviruset försvåras en redan omöjlig situation för många fler.

Act Svenska kyrkan arbetar tillsammans med partner över hela världen för att ge utsatta människor tillgång till hygienartiklar, matpaket och skyddsutrustning etc.

I SOMMAR KRAFTSAMLAR Act Svenska kyrkan för att möta de ökade behoven bland alla behövande i andra länder som ändå lever under samma himmel som vi. ●

Det stöd vi ger är helt avgörande i en tid av kris. Du kan ge livsviktigt bidrag genom att swisha en gåva till 900 1223.

Läs gärna mer på: svenskakyrkan.se/act

FOTO PAUL LEFFERVACT-ALLIENSEN

Kyrkogårdar fylls av mer liv

o----- text ULRİK SCHELLER -----o

Nu ska kyrkogårdar och kringliggande marker bli ett Eldorado för biologisk mångfald – och besöksmål för kultur- och naturintresserade. Arvika pastorat har så gott som klart med bortåt 700 000 kronor i EU-pengar till projektet Noaks Ark.

Om några år ska elva aktiva och två äldre kyrkogårdar och kyrklig mark i deras närhet prunka av fler växtarter, surra av fler insekter och fyllas av mer fågelkvitter.

– Att vårda skapelsen är en självklar del i kyrkans arbete, menar prästen Alf Dalberg, som är engagerad i projektet.

DET BÖRJAR MED FÖRTECKNING över så kallade indikatorarter och noggranna inventeringar där det finns tecken på att sällsynta arter redan finns. Också allmänheten bjuds in att delta i inventeringen och rapportera in vad de sett via nätet.

I nästa steg utbildas personalen för att kunna sköta kyrkornas marker så att den biologiska mångfalden ökar. Allt dokumenteras förstås så att kunskaperna kan föras vidare till andra pastorat.

Själva gravarna påverkas inte alls av detta. Det är skötseln av de allmänna ytorna och marken utanför den 5,5 kilometer långa kyrkogårdsmuren som berörs. De många gamla träden och murarna är viktiga livsmiljöer för mängder av till exempel lavar, mossor, insekter och fåglar. Rätt skötsel blir de ännu mer värdefulla.

– Vi ska sätta upp skyltar så att besökarna förstår att vi inte slarvat med gräsklippningen, skrattar Alf Dalberg. Jag hoppas att de i stället upplever en wow-känsla över de nya sevärdheterna!

Tanken är att resebolag och guider ska utveckla kyrkogårdbesök med både kulturhistoria och naturkunskap för sina kunder.

Lars Risberg var kyrkvaktmästare i Bogen under många år. Med ett brinnande intresse för framför allt växter och fåglar skapade han något av det som Noaks Ark nu vill sprida till fler platser.

Han vårdade gräsytor, murar och häckar så att det fanns gott om mat och bra skydd för massor av arter. När han berättar om alla arter i och kring Bogens kyrkogård är han svårstoppad, det forsar fakta ur honom. En del är han extra stolt över:

– På ängen öster om kyrkan fick vi in den rödlistade halvormbunken låsbräken efter några år. Och förutom vanliga jordhumlor hade vi backhumlor, ängshumlor och åkerhumlor! ●

Fakta Noaks Ark

Noaks Ark är ett LEADER-projekt för lokalt ledd utveckling med EU-bidrag. Arvika pastorat samarbetar med bland annat Länsstyrelsen, Värmlands botaniska förening, biodlare, Farmartjänst och ett bussbolag. Alla bidrar med arbetstid. Projektpengarna går framförallt till en anställd projektledare. Projektet ska pågå växtsäsongerna 2020–22.

